

Sayı

2/57

TÜRK DİL KURUMU
YÖNETİM KURULU

17-18 Mayıs 1957 toplantısı

Tutanak Özeti

Toplantıda bulunanlar : Dr. Mehmet Ali Ağakay, Ömer Asım Aksoy, Nurettin Artan, Prof. Dr. Ahmet Ateş, Prof. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, Prof. Hikmet Bayur, Salâh Bırsel, Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu, Ord. Prof. İlhamî Cıvaoğlu, Recai Cin, Behçet Kemal Çağlar, Tahir Nejat Gençan, Prof. Dr. Hasan Eren, Prof. Dr. İsfendiyar Esat-Kadaster, Prof. Dr. Macit Gökberk, Uluğ İğdemir, Prof. Enver Ziya Karal, Salim Rıza Kirkpınar, Yunus Kazım Köni, Ağâh Sırrı Levend, Doç. Dr. Mecdut Mansuroğlu, Peyman Safa, Doç. Dr. Sanım Sinanoğlu, Dr. Mehmet Tuğrul, Prof. Dr. Zeki Zeren, mi Ziya Ülken, Ord. Prof. Dr. Zeki Zeren.

Toplantıda bulunmayanlar : Prof. Selâhattin Batu, Prof. Dr. Sadettin Buluç, Doç. Dr. Vecihe Hatiboğlu, Prof. Dr. Reşat İzbirak, Prof. Dr. Melâhat Özgü, Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk, Suut Kemal Yetkin, Kadri Yörtükoğlu.

Mazeretini bildirenler : Prof. Selâhattin Batu, Prof. Dr. Sadettin Buluç, Doç. Dr. Vecihe Hatiboğlu, Prof. Dr. Reşat İzbirak, Prof. Dr. Melâhat Özgü, Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk, Suut Kemal Yetkin,

Mazeretini bildirmiyenler : Kadri Yörtükoğlu.

Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu 17 Mayıs 1957 cuma günü saat 10.30 da yılın ikinci toplantısını İstanbul'da Teknik Üniversite'de Başkan Prof. Dr. Macit Gökberk'in başkanlığında yaparak çalışmalarına başladı.

Birinci Birleşim - Birinci Oturum

Saat : 10.30

- 1- Ülken, Zeren, Hatiboğın, Uzluk, Ataç, İzbarak, Batu, Buluç, Üzgü ve Yetkin'in mazeretleri kabul edildi.
- 2- 18-20 mart 1957 toplantısına ait tutanak özeti okundu, oybirliği ile kabul edildi.
- 3- Genel Yazman idare işleri hakkında açıklamasını okudu, oybirliği ile kabul edildi.
- 4- Genel Yazman'ın açıklaması sırasında geçen inha kâğıdı okundu. Daktilo Mahmut Arcan'ın istifası üzerine açılan 300 liralık kadroya Yurdanur Akın'ın 260 lira aylıkla geçirilmesine, Yurdanur Akın'dan açılan 260 liralık kadroya da 4/IV/1957 tarihinden başlayarak Abdullah Cangır'ın 260 lira ile tayinine ait Yürütme Kurulu kararı oybirliği ile kabul edildi.
- 5- Tarihi Sözlük hakkındaki Yürütme Kurulu kararı okundu. Bugünkü kadro ile bu işin yapılamıyacağı hakkındaki Yürütme Kurulu kararı oybirliği ile kabul edildi.
- 6- Tahir Nejat Gencan'ın teslim ettiği "Gramer Taraması" için değerlilik ücreti verilmesi hakkındaki Yürütme Kurulu kararı okundu. Kolbaşkanı da bu çalışma üzerinde açıklamada bulundu. Kolbaşkanı verilen emeğin gözönünde tutularak ayrıca ücret verilmesi gerektiğini ve verildiği takdirde 500 lira ödenmesinin uygun olacağını belirtti. Konu üzerinde görüşüldü.

Başkan teklifleri oya koydu.

500 lira verilmemesini isteyen Eren'in teklifi 2 oy aldı.

Karal, monografi için 2500 lira verilmesini teklif etti.

Çağlar'ın "Bu malzeme eserin müellifine, eserine almadığı örnekleri de içine alan fişleri Kurum'a teslim etmek kaydıyla bu yeni emeğine karşılık olarak 500 lira verilmesi..." şeklindeki teklifi çoğunlukla kabul edildi.

7- Söz yeterliğinin uygulanma şekli görüldü. Cıvaoğlu, söz yeterliğinin mutlak olmasını, yeterlik kabul edildikten sonra kimsenin söz söylememesi gerektiğini hatırlattı, ve konuşmalar aydınlatıcı hale gelmeden yeterlik önergesi gelmemesini rica etti. Karal da oya konmadan önce iki arkadaşın yeterliğin lehinde ve aleyhinde konuşmalarını, hangi tarafın sözü desteklenirse oya konmasını istedi.

Başkan teklifi oya koydu. Söz alanların sözünün düşmesi ve lehte, aleyhte birer kişinin konuşması şartı ile mutlak söz yeterliği teklifi 12 oyla kabul edildi.

8- Sayman Kurultay'a sunulacak bütçe tasarısını okudu. Kadaster Kurum yayınları için bir döner sermaye kurulmasını istedi. Tuğrul yeni yapılacak Kurum binası için tam bir olağanüstü bütçe hazırlanmasını teklifi etti. Sayman bina için gelen teklifleri açıkladı, en aşağı tahmini 1.460.000 lira olduğunu söyledi. Bu duruma göre Yapı Komisyonu ya borçlanarak binayı bitirmek yahut ta mevcut para ile önce katları yapmak gibi iki düşüncesi olduğunu açıkladı, Kurultaya sunulacak bütçe tasarısı üzerinde sorulara gerekli cevapları verdi.

Bütçe tasarısı hakkında komisyon kurulmasını isteyen Köni'nin teklifi oybirliği ile kabul edildi.

Komisyonca Tuğrul, Köni ve İğdemir'in seçilmeleri oybirliği ile kabul edildi.

Birinci Birleşim- İkinci Oturum

Saat : 15

Başkan : Prof. Dr. Macit Gökberk

1- Aksoy, tüzükte değiştirilecek maddelerin türkçeleştirilmesi ve redaksiyonu kendisinin görevlendirildiğini, tüzüğü okurken birçok arapça ve farsça kelimeler gördüğünü, maddeleri Türkçe bakımından ele alınmanın maddenin kendini değiştirmek demek olduğunu, Kurultaya bu değişiklik arzedilirse tüzüğü üzerinde uzun tartışmalara yol açacağını belirtti. Eren ve Karal, kelimelerin muhakkak değiştiril-

4)

mesi gerektiğini söylediler. Artan, Zeren ve Sinanoğlu da bu fikre katıldılar. Caferoğlu, ^{tüzüğün} tarihi bir belge olarak bırakılmasını kelimelerinin değiştirilmemesini istedi. Bayur ya hiç dokunulmamasını yahut hepsinin değiştirilmesini istedi. Ateş öteki Kurultaya bırakılmasını teklif etti. Genel Yazman yapılacak değişikliğin kurultaya yetiştirilip yetiştirilmeyeceğini sordu.

Başkan teklifleri oya koydu :

Tüzükteki dil değişikliği IX. Kurultayda ele alınmış teklifi 3 oy aldı.

Tüzük dil bakımından gözden geçirilsin, VIII. Kurultaya yetişsin teklifi çoğunlukla kabul edildi.

Türkçeleştirilecek metnin bundan sonraki toplantıda görüşülmesi teklifi çoğunlukla kabul edildi.

5. madde değiştirme tasarısı çoğunlukla kabul edildi.

6. madde değiştirme tasarısı çoğunlukla kabul edildi.

8. madde değiştirme tasarısı okundu. Kurultayın 4 yılda bir lanması meselesi üzerinde duruldu. Caferoğlu'nun 3 yıl olarak kalması teklifi 4 oy aldı. 4 yıla çıkarılması teklifi çoğunlukla kabul edildi. Mevsim kaydı olmasının teklifi 4 oy aldı. Yaz ayları kaydının konulması teklifi çoğunlukla kabul edildi.

16. madde değiştirme tasarısı oybirliği ile kabul edildi.

25. maddenin son fıkrası okundu. Aksoy, Sinanoğlu ve Genel Yazman açıklamada bulundular. 25. maddeye eklenen fıkra "verilebilir" kaydıyla çoğunlukla kabul edildi.

36. madde değiştirme tasarısı okundu, üzerinde konuşuldu.

Bu sırada Genel Yazman Ankara'dan telefonla aldığı Ataç'ın ölüm haberini bildirdi Ataç için saygı duruşu yapıldı ve oturum tatil edildi.

İkinci Birleşim- Birinci Oturum

Saat : 10

Başkan : Prof. Dr. Macit Gökberk

1- 36. madde değiştirme tasarısı üzerinde konuşmaya devam edildi.

"Suçsuz bulma" 10 oyla kabul edildi.

"Suç bulmama" 1 oy aldı.

"Aklama" 3 oy aldı.

36. madde değiştirme tasarısı oybirliği ile kabul edildi.

41. madde olarak teklif edilen ve esası yönetmelikten alınan madde oybirliği ile kabul edildi.

2- Sayman, bir gün önce seçilip toplanan komisyonun çalışması hakkında açıklamada bulundu. Evvelce yapılan masrafların hepsinin olağanüstü bütçede gösterilmediğini, bundan sonra yapılacak masrafların bütçe tasarısına konduğunu belirtti.

Tuğrul'un görevli masrafindan prensip olarak tasarruf yapılması teklifi 1 oy aldı.

Kadaster'in görevli masrafına ait hükümlerin yürütme hükümlerine alınması teklifi 5 oy aldı.

Olağanüstü bütçenin son şekli çoğunlukla kabul edildi.

Sayman'ın açıklaması çoğunlukla kabul edildi.

3- Sayman Atatürk'ün vasiyetinden para alanların, Cumhurbaşkanına müracaat ettiklerini, bankanın geliri arttığı için kendilerine de bir misli zam yapılmasını istediklerini, Cumhurbaşkanının da Dil Kurumu'na ve Tarih Kurumu'na danışın diye işi İş Bankası Umum Müdürlüğüne havale ettiğini, Umum Müdürlüğün de iki Kuruma bunu bildirdiğini açıkladı. İki Kurum'un gelirinin yılda 130.000 den 950 bin liraya çıktığını, kabul edilirse her Kurum için yılda 10.000 lira bir külfet olacağını bildirdi. Ancak Kurumların muvafakati ile bankanın bunu yapabileceğini belirtti. Karal vasiyetnamenin değişmiyeceğini, bu para verilse bile bunun ancak Kurultayın yetkisi ile olabileceğini belirtti, daha önce bankadan yazılı teklif ve ayrıca bir hukukî mütalâa alınmasını istedi. Çağlar da Karal'a katıldığ gedik açmanın doğru olmadığını açıkladı. Bayur ve Kadaster Kurultaya götürmek şartı ile verilebileceğini, vasiyetten para alanlar ölüncü aylıklarının gine Kurumlara kalacağını

belirttiler. Tuğrul'da katılarak vasiyetin bozulmasının doğru olmadığını, muhtaç duruma düşürülse Dil Kurumu'nun yardım edebileceğini söyledi.

Başkan teklifleri oya koydu.

Çağlar'ın, reddedelim, gedik açılmasın teklifi 4 oy aldı.

Karal'ın yazılı mütalaa alalım, Kurultaya götürelim teklifi üzerinde konuşuldu. Tuğrul da Kurultaya götürülmesi lüzumu üzerinde durdu. Sayman ve Çağlar Kurultay da bu meselenin konuşulmasının doğru olmayacağını belirttiler. Caferoğlu, banka ile konuşulsun, bu parayı banka kendisi kessin teklifide bulundu.

Başkan teklifleri oya koydu:

Yürütme Kurulu'nun, hemen kabul edelim teklifi 5 oy aldı.

Caferoğlu'nun, banka kendisi versin teklifi 1 oy aldı.

Karal'ın Hukukçuya danışalım gerekirse Kurultaya götürelim teklifi

10 oyla kabul edildi.

- 4- Genel Yazman Kurultaya sunulacak olan raporun okudu. Üzerinde konuşuldu. Genel Yazmanın mütalâaları gözönüne alarak, raporunu ona göre tamamlaması hakkındaki Çağlar'ın teklifi oybirliği ile kabul edildi. Bütün temenniler ve değişikliklerle rapor oybirliği ile kabul edildi.
- 5- Kurultayda bildiri okuyacakların adları ve bildirilerinin konuları okundu.
- 6- Kurultay programı ve gündemi okundu.

Ritter'in ve Benzing'in de Kurultaya çağırılmaları teklifi oybirliği ile kabul edildi.

Tarih, Coğrafya, Hukuk kurumları gibi ilmi kurumlarla Üniversitelerin ve İstanbul Enstitüsünün Kurultaya çağırılması teklifi çoğunlukla kabul edildi.

Kültür ataşelerinin açılış törenine çağırılması teklifi 12 oyla kabul edildi.

Seksiyonlardan başka umumî toplantılar yapılmasını isteyen Ateş'in teklifi 5 oy aldı.

-7-

Umumi toplantıya lazım yok diyen Karal'ın teklifi 10 oyla kabul edildi.

Kurultay programı ve gündemi ile hazırlıklar oybirliği ile kabul edildi.

7- Kurum'a üye olmak isteyenlerin adları okundu.

Münife Baran, Selim Rahim Suntutur, Sunullah Arısoy, Doç. Dr. Yahsin Yazıcı, Sabahattin Teoman, Prof. Dr. Suat Sinanoğlu, Muvaffak Sami Onat, Haydar Ediskun, Orhan Şaik Gökyay, Çağatay Uluçay, Bağa Dürder, Mehmet Necati Öngay, İnsan Hınçer, Sedat Aziz Erim, Erdoğan Tokmakçıoğlu, Haldun Taner'in üye kaydedilmeleri oybirliği ile kabul edildi.

İkinci Birleşim- İkinci Oturum

Saat : 15

Başkan : Prof. Dr. Macit Gökberk

1- Yönetim Kurulunca kendilerine muhabir üyelik verilmesi istenen Türkologların Yürütme Kurulunca hazırlanan listeleri okundu. Genel Yazman bu işin geçen defa Yürütme Kuruluna vazife olarak verildiğini, Yürütme Kurulu'nun da muhabir üye olmak üzere bu 13 türkologu seçtiğini bildirdi. Şeref üyesi yahut muhabir üyelik meselesi üzerinde konuşuldu. Eren, Karal, İğdemir ve Caferoğlu adları okunan bazı türkologların şeref üyesi olmalarını bunun için de bir komisyon kurulmasını, istedikler. Genel Yazman muhabir üye yapılmalarını teklif etti.

Başkan teklifleri oya koydu.

Yabancı bilginlerden bazısının şeref üyesi bazısının muhabir üye olarak seçilmesi çoğunlukla kabul edildi.

Bunun için bir komisyon kurulması teklifi 14 oyla kabul edildi.

Komisyonca Eren, Mansuroğlu ve Caferoğlu'nun seçilmesi çoğunlukla kabul edildi.

Üç kişinin hemen toplanmaları çoğunlukla kabul edildi.

Başkan raporun Kurultaya kadar hazırlanacağını ve Kurultayda adlarının söyleneceğini hatırlattı.

- 2- Terim Kolu Başkanı Terim Komisyonu üyelerinin ikinci defa çalışmaları üzerinde konuştu. Kolum buna ait yazısı ile Eren ve Kadaster'in bu ikinci çalışmanın ticretine ait yazısı ve Yürütme Kurulu'nun bu meseleyi Yönetim Kuruluna sunduğuna dair kararı okundu. Üzerinde konuşuldu. Sinanoğlu birinci ve ikinci komisyonların çalışması üzerinde açıklamada bulundu. Karal ve Köni birinci defa iş tamamıdır dendiğine göre ikinci defa ücret verilmemesi gerektiğini belirttiler. Kadaster çalışmalar üzerinde konuşarak iki defa kurulan komisyonun çalışmasını açıkladı.

Başkan teklifi oya koydu. İkinci terim çalışması için Kadaster'e ve Eren'e ücret verilmesi teklifi çoğunlukla kabul edildi. (Kadaster'e 20 toplantı için, Eren'e 10 toplantı için, Yönetim Kurulu'nun evvelki kararı gereğince ellerine 20 şer lira geçmek üzere)

- 3- Terim Kitabının basılması üzerinde konuşuldu. Buna ait Terim Kolu raporu ile Yürütme Kurulu kararı ve Eren'in raporu okundu. Zereh, Kadaster Ateş ve Eren uzmanınca görülmemiş terimlerin de görüldükten sonra hemen yayınlanmasını istediler. Civaolu kendi bakacağı terimler üzerinde hemen çalışmaya hazır olduğunu bildirdi.

Başkan teklifleri oya koydu:

Civaolu kendi bölümünü, İzbarak da coğrafya terimlerini en kısa zamanda incelesin, öteki terimlerle birlikte sözlük şeklinde hemen basılsın teklifi 10 oyla kabul edildi.

Yürütme Kurulu'nun yalnız biyoloji ve kimya terimlerini basmak teklifi 4 oy aldı.

Genel Yazman "iş tamamıdır" diye kimin son sözü söyliyeceğini sordu.

Civaolu ile İzbarak kendi kollarına ait terimleri inceliyecekler, mütalâalarını kolbaşkanına bildirecekler, Kolbaşkanı kendi mütalâasıyla birlikte raporunu Genel Yazman'a verecek, biyoloji ve kimyadan başka, arkadaşlar üzerinde çalıştıkları, hazırladıkları konuları kola

